

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

ทฤษฎีในการทำข้อสอบ สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย ไม่มีหลักในการจับที่ตายตัว การที่จะทำข้อสอบได้ดีก็คือ ให้จำสำนวน สุภาษิต และคำพังเพย พร้อมด้วยความหมายของคำนั้น ๆ (จำได้มากยิ่งดี) ...
เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ สามารถแบ่งหมวดได้ดังนี้

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย	ความหมาย
หมวดที่ 1 กลุ่มที่มีคำว่า “น้ำ”	
กระดี่ได้น้ำ	แสดงกิริยาดีใจ
กินน้ำเห็นปลิง	ใช้ของไม่สนิท เพราะของนั้นมีตำหนิมาก่อน
กินน้ำได้ศอก	อยู่ในฐานะต้องเสียเปรียบ
ซักแม่น้ำทั้งห้า	พูดหวานล้อมให้เชื่อ
ทรัพย์สินในดินสิ้นในน้ำ	ของมีอยู่แล้วจะนำมาใช้เมื่อไรก็ได้
น้ำกลิ้งบนในบอน	ตลบตะแลงยากที่จะรู้ทัน
น้ำลอดใต้ทราย	แอบแฝงเข้ามาทำลายทีละน้อย
น้ำซึ่มบ่อทราย	สมบัติที่ใช้ไม่หมด
น้ำท่วมปาก	รู้อะไรแล้วพูดไม่ได้
ฝนสั่งน้ำ ปลาสั่งถ้ำ จระเข้สั่งถ้ำ	ทำการใหญ่เป็นครั้งสุดท้าย
มะนาวไม่มีน้ำ	พูดอย่างไม่มีเชื้อใย
ซักน้ำเข้าลึก ซักศึกเข้าบ้าน	คนใกล้กันเป็นต้นเหตุให้เกิดความยุ่งยาก
ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ	เสียของโดยไม่เกิดประโยชน์ตอบแทน
น้ำตาลใกล้หมด	คนที่ชอบสิ่งใดเมื่อมีโอกาสย่อมทำสิ่งนั้น
น้ำร้อยปลาเป็น น้ำเย็นปลาทาย	การทำรุนแรงยอมไม่ชนะใจผู้อื่น ต้องใช้ความสุภาพอ่อนโยน
น้ำน้อยแพ้ไฟ	ผู้มีกำลังน้อยยอมแพ้ผู้มีกำลังมาก
น้ำขุนอยู่ใน น้ำใสอยู่นอก	เก็บความไม่พอใจเอาไว้ข้างใน
บัวไม่ซ้า น้ำไม่ขุ่น	ถนอมน้ำใจกันไว้
มือไม่พายอย่าเอาเท้าราน้ำ	ตนเองไม่ทำแล้วยังขัดขวางผู้อื่น
สอนจระเข้ว่ายน้ำ	สนับสนุนคนชั่วให้มีกำลังยอมถูกผู้นำทำร้ายภายหลัง
หมวดที่ 2 กลุ่มที่มีคำว่า “เบีย”	
แจงสี่เบีย	อธิบายละเอียดถี่ถ้วน มาจากภาษาเล่นถั่ว
เก็บเบียใต้ถุนร้าน	ทำงานหารายได้ แม้ทีละน้อย

พูดไปสองไฟเบ๊ย นิ่งเสียตำลึงทอง	พูดไปก็ไม่มีประโยชน์ นิ่งเสียดีกว่า
สิบเบี้ยใกล้มือ	ถึงแม้จะเป็นของที่มีค่าน้อย เมื่อมีโอกาสควรเอาไว้ก่อน
หมวดที่ 3 กลุ่มที่มีความหมายว่า “เท่ากัน” “เสมอกัน”	
เพชรตัดเพชร	ฉลาดเท่ากัน โกงเท่ากัน แก่แค้นสมกัน
ชิงก็ราขาก็แรง	ต่างฝ่ายต่างร้ายเข้าหากัน
ขมั้นกับปูน	วิวาทกันเสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน (ใช้กับคนที่ไม่ถูกกัน)
ไม้เบื่อไม้เมา	ขัดกันเพราะโกรธกันมาก่อน
ขนมอสมน้ำยา	เสมอกัน เลวพอ ๆ กันไม่มีใครดีกว่า
หมวดที่ 4 กลุ่มที่มีความหมายว่า “ไม่เลือกทางใดทางหนึ่ง”	
เหยียบเรือสองแคม	หลังผลประโยชน์จากทั้งสองฝ่าย
จับปลาสองมือ	ทำงานสองอย่างในเวลาเดียวกัน ย่อมไม่ได้ผล
ตีสองหน้า	ทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจว่าเป็นพวกของตน
รักพี่เสียดายน้อง	ไม่รู้จะเอาสิ่งไหน
หมวดที่ 5 กลุ่มที่มีความหมายว่า “ถ้ามีโอกาสให้รีบทำ”	
ช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม	ค่อยเวลาจนถึงโอกาสที่ควร
น้ำขึ้นให้รีบตัก	เมื่อมีโอกาสก็คว้าเอาไว้ก่อน
สิบเบี้ยใกล้มือ	มีโอกาสจะดีหรือไม่ดีก็รีบ ๆ ทำ
หมวดที่ 6 กลุ่มที่มีความหมายว่า “คิดอย่างรอบคอบ”	
คิดหน้าคิดหลัง	คิดตรึกตรองอย่างรอบคอบ
บวกลบคูณหาร	คิดถึงกำไรและขาดทุนอย่างรอบคอบ
ดีดลูกคิดรางแก้ว	คิดถึงกำไรที่จะได้ทางเดียว
หมวดที่ 7 กลุ่มที่มีความหมายว่า “ทำอะไรพอให้เสร็จ”	
มือห่างตีนห่าง	มีนิสัยสะเพร่า เดินเล่อ ไม่ระมัดระวัง
สุกเอาเผากิน	ทำพอลวก ๆ ทำพอให้เสร็จไปคราวหนึ่ง
ตัดซีโรยหน้า	ทำพอให้เสร็จ เพื่อจะลวงให้เห็นว่าทุกอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์
หมวดที่ 8 กลุ่มที่มีความหมายว่า “หาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว”	
หาหาใส่หัว	ทำให้ตัวเองมีภาระมีเรื่องกวนใจ
แกว่งเท้าหาเสี้ยน	หาเรื่องทำให้ผู้อื่นขัดเคืองโดยใช้เหตุ
เอามือชุกหีบ	ทำให้ผู้อื่นขัดเคืองและตัวเองก็เดือดร้อนไปด้วย
หมวดที่ 9 กลุ่มที่มีความหมายว่า “แสดงอาการว่าตัวเองรู้”	
สอนหนังสือสั่งฆราวาส	สอนผู้ที่มีความรู้ดีกว่าตน

สอนจระเข้ว่ายน้ำ	สอนหรือแนะนำในสิ่งที่เขาทำเป็นอยู่แล้ว
เอกมะพร้าวห้าวไปขายสวน	เอาสิ่งของมาแสดงต่อผู้ที่มีความรู้เรื่องนั้นอยู่แล้ว
หมวดที่ 10 กลุ่มที่มีความหมายว่า “ยาก ลำบาก”	
เข็นครกขึ้นภูเขา	ทำงานที่ยากเกินความสามารถ
งมเข็มในมหาสมุทร	ทำสิ่งที่สำเร็จได้ยาก
ฝนทั่งให้เป็นเข็ม	ต้องอาศัยความเพียรพยายาม งานที่ทำจึงจะสำเร็จ

สำนวนที่มีการพูดเปรียบเทียบ

ก. กลียดเหมือนขี้	กลมเหมือนมะนาว	แก้มแดงเหมือนตำลึง	
ข. ขมเหมือนบอระเพ็ด	ขาวราวสำลี	แข็งเหมือนเพชร	เขียวเหมือนพระอินทร์
ค. เค็มเหมือนเกลือ	คันเหมือนตำแย	คดเคี้ยวเหมือนเขาวงกต	
ง. เจียบเหมือนเป่าซาก	งงเป็นไก่อตาแตก	ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก	
จ. ใจดำเหมือนอีกา	ใจเสาะเหมือนปลาชิว	จมูกไวเหมือนมด	
ช. ใช้เงินเป็นเบี้ย	ซ้ำเหมือนเต่าคดลาน		
ช. ชื่อเหมือนแมวหนองหวด	ชนเหมือนลิง		
ด. ดุเหมือนเสือ	ดำเหมือนกา	เดินเหมือนนางพญา	
ต. เตี้ยเหมือนคนคนแคระ	ตัวสั้นเหมือนลูกนก		
น. เนตรดังตามกวาง	นิ้วเรียวยาวเหมือนลำเทียน		
บ. เบาเหมือนปยุ่นุ่น	บ่งพึมพำเหมือนหมึกินผึ้ง		
ป. ปากคมเหมือนตะไกร			
ผ. ผอมเหมือนกุ่มแห้ง	ผอมเหมือนไม้เสียบผี	ผมขาวราวกับดอกเดา	
ม. มือเหมือนเข้าถ้ำ	มันคงเหมือนเสาคิน		
ย. ยุ่งเหมือนยุ่งตีกัน			
ร. เรียบร้อยเหมือนผ้าพับไว้	รกเป็นรังหนู		
ล. ลืมตัวเหมือนวัวลืมตีน	ลื่นเป็นปลาไหล		
ว. ไวเหมือนปรอท			
ส. สวยเหมือนนางฟ้า	สมกันราวกิ่งทองใบหยก		
ห. หน้าบานเท่ากระดัง	หวานปานน้ำผึ้ง	หน้าซีดเป็นไก่ต้ม	
อ. อารักเหมือนนปุ่น	อ้วนเหมือนตุ่ม	เอะอะเหมือนแจ็กตีไฟ	

สุภาษิตทั่วไป

เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม	หมายความว่า	สังคมใดประเพณีเช่นไร ต้องประพฤติตามสังคมนั้น
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	หมายความว่า	คนที่รักเรามีน้อยกว่าคนที่เกลียดเรา
คบคนให้ดูหน้า ชื่อผ้าให้ดูเนื้อ	หมายความว่า	จะคบใครต้องพิจารณาให้ดีเสียก่อน
คบคนพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตพาไปหาผล	หมายความว่า	คบคนดีเราก็จะได้ดีตามไปด้วย
ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ	หมายความว่า	ถูกผู้ชายต้องแสดงความสามารถให้ปรากฏ
เข้าเป็นการนานเป็นคุณ	หมายความว่า	มีความพิถีพิถันถึงเข้าแต่ก็ได้ผลดี
ควัวให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่	หมายความว่า	เปรียบเทียบว่าดูผู้หญิงที่จะเป็นคู่ครองให้ดูแม่ด้วย
เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด	หมายความว่า	ทำอะไรแบบที่ผู้ใหญ่ทำจะประสบผลสำเร็จ
ตบมือข้างเดียวไม่ดัง	หมายความว่า	ทำอะไรฝ่ายเดียวไม่ได้รับความร่วมมือก็ไม่สำเร็จ
น้ำลดตอผุด	หมายความว่า	ทำความชั่วไว้เมื่อมีอำนาจ พอหมดอำนาจความชั่วก็จะปรากฏออกมา
ปลาหมอตายเพราะปาก	หมายความว่า	คนที่พูดอะไรพล่อย ๆ ย่อมได้รับอันตราย
ไม่มีมูลพลอย หมาไม่ชี้	หมายความว่า	ถ้ามีมีอะไรเป็นต้นเหตุ ก็คงไม่มีเรื่องเกิดขึ้น
รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี	หมายความว่า	ถ้าไม่ผูกวัวก็จะหาย เปรียบกับเด็กที่ต้องตีเพื่อไม่ให้ทำไม่ดี
ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว	หมายความว่า	ถ้าทำให้คนอื่นได้รับความทุกข์ กรรมย่อมสนองตน
อย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน	หมายความว่า	อย่าหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว
อย่าเห็นขี้ดีกว่าไส้	หมายความว่า	อย่าเห็นคนอื่นดีกว่าลูกหลานตน
อย่าดีเรือทั้งไกลน	หมายความว่า	สิ่งที่คนอื่นทำไม่สำเร็จอย่าไปตำหนิ
อย่าชิงสุกก่อนห่าม	หมายความว่า	ถึงเวลาที่พอเหมาะว่าจะทำอะไรแล้วค่อยทำ

สำนวนที่มักเขียนผิด

เงหน้าอำปาก	✓	ลืมตาอำปาก	✗
ผีซ้ำด้ายพลอย	✓	ผีซ้ำด้ายพลอย	✗
กงเกวียนกำเกวียน	✓	กงกำกงเกวียน	✗
หัวมังกุท้ายมังกร	✓	หัวมังกูท้ายมังกร	✗
ดีเรือทั้งไกลน	✓	ดีเรือทั้งโกรน	✗

ชุมชนแห่งการแบ่งปัน

ชุมชนของคนท้องถิ่น www.thailocalmeet.com